

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

9/S-son (4-jild)

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ 5/9 (4) – 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2024

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalari oliy kengashi huzuridagi Sudyalari oliy

maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo'limi psixologik xizmat boshlig'i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

SodiqovaShohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Насретдинова Дилфуза Мухаммадиновна</i> ЖЕНЩИНЫ ТАТАРКИ В КУЛЬТУРНОЙ ЖИЗНИ ТУРКЕСТАНА	13-19
<i>Хужаниязов Уктам Ешбаевич</i> ҚОРАҚАЛПОҚ ДАВЛАТ АКАДЕМИК МУСИҚАЛИ ТЕАТРИ МУСТАҚИЛЛИК ЙИЛЛАРИДА	20-25
<i>Saidaxmatov Sharifbek Toshpo'latovich</i> SURXONDARYO VA QASHQADARYO VILOYATLARIDA DEMOGRAFIK O'ZGARISHLAR, AHOLI BANDLIGI VA MIGRATSIYA JARAYONLARI	26-32
<i>Yakubov O'tkir Shermamatovich</i> XX ASRNING UCHINCHI CHORAGIDAGI IQTISODIY, IJTIMOIIY O'ZGARISHLAR VA ULARNING DEMOGRAFIK JARAYONLARGA TA'SIRI	33-37
<i>Саидбобоева Гулзора Нематжоновна</i> ЎРТА ОСИЁ ЭНЕРГЕТИКАЛАРИНИНГ I СЪЕЗДИ ХУСУСИДА	38-43
<i>Muminov Orifxuja</i> QIZILQUMNING LANDSHAFTI VA TARIXIY GEOLOGIYASI	44-49
<i>Avalova Gulshod Murodullayevna</i> HOJI BEKTOSH VALI – MUTASAVVUF FAYLASUF. HOJI BEKTOSH VALI MAJMUASI: TARIXI VA BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI	50-55
<i>Айтмуратова Жанылсын Жалгасовна, Жамалов Нурлан Юсупович</i> БУЮК АЛЛОМАЛАРИМИЗНИНГ МЕРОСИНИ ЎРГАНИШ АСОСИЙ ВАЗИФАМИЗ	56-61
<i>Qurbonova Marg'uba</i> TIL SOHASIDAGI O'ZBEKISTON HUKUMATI SIYOSATI, O'ZBEK TILINING DAVLAT TILI SIFATIDAGI NUFUZINI OSHIRISH ISTIQBOLLARI	62-68
<i>Shoto'rayeva Sitora Xudoyberdi qizi</i> BUXORO XONLIGIDA TOJIDDIN HASANXOJANING TUTGAN O'RNI VA IJTIMOIIY FAOLIYATI	69-72
<i>Убайдуллаева Моҳисадаф Суннатилла қизи</i> ҚЎҒИРЧОҚ ЎЙИН ЭНГ ҚАДИМГИ НОМОДДИЙ МАДАНИЙ МЕРОС СИФАТИДА	73-76
<i>Xoliqulov Rustam Sharipovich</i> YANGI O'ZBEKISTONDA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH SOHASIDAGI AMALGA OSHIRILAYOTGAN CHORA-TADBIRLAR	77-82
<i>Fayziyev Farrux Uktamovich</i> IMKONIYATI CHEKLANGAN INSONLAR O'RTASIDA O'TKAZILADIGAN XALQARO SPORT MUSOBAQALARINING RIVOJLANISH TARIXI	83-90
<i>Азаматова Гулмира Байирбековна</i> МЕҲНАТ МИГРАНТЛАРИНИ ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ Қўллаб-қувватлашнинг АЙРИМ ЖИҲАТЛАРИ	91-96

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna, Abduvohidov Behzod</i> ISHBILARMONLIK MUHITINI SHAKLLANTIRISHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI O'RNI	97-107
<i>Абдуллаев Алтинбек Янгибаевич, Холиёров Парда Саъдуллаевич</i> КОРХОНАЛАРДА ИНВЕСТИЦИЯЛАР ҲИСОБИНИНГ ИЛМИЙ-МЕТОДОЛОГИЯСИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	108-124
<i>Payazov Murod Maksudovich</i> “O'ZBEKISTON TEMIR YO'LLARI” AJDA YO'LOVCHI TASHISH TIZIMINI MODERNIZATSIYALASH DAVR TALABI	125-131
<i>Юнусов Бегенч Мавланбердиевич</i> ИҚТИСОДИЁТ ТАРМОҚЛАРИДА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ РИВОЖЛАНИШИНИ БАШОРАТЛАШ, УЛАРНИНГ МЕТОДОЛОГИК АСОСЛАРИ	132-143
<i>Qo'chqarov Baxtiyor Hoshimjanovich, Sayitbaev Shermirza Datkamirzaevich</i> KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI AYLANMA VOSITALARINI SHAKLLANTIRISHDAGI MUAMMOLAR VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	144-151
<i>Мадрахимов Кахрамон Эгамберганович</i> МИНТАҚАВИЙ ИҚТИСОДИЙ СИЁСАТНИНГ СТРАТЕГИК УСТУВОР ЙЎНАЛИШЛАРИ	152-161
<i>Palvaniyazov Anvar Amatovich</i> MAMLAKAT IQTISODIYOTIGA XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB ETISHDA INVESTITSION SIYOSATNING AHAMIYATI	162-165
<i>Raximbayev Akmal Azatboyevich</i> HUDUDLARDA SANOAT AGLOMERATSIYALARINI SHAKLLANTIRISH BO'YICHA XORIJIY TAJIRIBALARDAN FOYDALANISH	166-172
<i>Raxmanova Rushana</i> O'ZBEKISTONDA TURIZM RIVOJI VA KADRLAR TAYYORLASHDAGI MUAMMOLAR	173-178
<i>Xayrullayev Shaxram Yunus o'g'li</i> SAMARQAND VILOYATIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA DINAMIKASI	179-186
<i>Qodirov Bahodir Tursunovich</i> “QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARI”NING O'ZBEKISTON IJTIMOY-IQTISODIY TARAQQIYOTIDAGI O'RNI	187-192
<i>Bekjanov Dilmurad Yuldashovich, G'oyibnazarov Muxammad Xamidbekovich</i> LIZING MUNOSABATLARINI RIVOJLANTIRISHDA SAMARALI MARKETING STRATEGIYALARINING AHAMIYATI	193-199
<i>Masharipova Durdona</i> RAQAMLI PLATFORMALARNING GLOBAL TASHQI SAVDOGA TA'SIRI: IMKONIYATLAR VA MUAMMOLAR	200-206
<i>Нурмухамедова Барно Исмаиловна, Урунова Гульнара Чарикулиевна</i> ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ РЕАЛИЗАЦИИ ИНИЦИАТИВНОГО БЮДЖЕТИРОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	207-213

<i>Xidirova Marg'uba Rustamovna, Zakirov Asilbek Adilovich</i> KORPORATIV BOSHQARUV MEKANIZMLARI ORQALI AKSIYADORLIK JAMIYATINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH	214-218
---	---------

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Ismoilov Maxamadixon</i> TALABALARDA FALSAFIY TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISHNING DOLZARB MUAMMOLARI	219-223
<i>Shaydullayev Normuhammad</i> INSON VA JAMIYAT O'ZARO ALOQALARI: MUVOZANAT VA RIVOJLANISH	224-228
<i>Раджапбоева Хуршида Мақсудовна</i> ШАРОФ РАШИДОВ БАДИЙ-АДАБИЙ МЕРОСИДАГИ ЭСТЕТИК КЛИШЕНИНГ УНИКАЛ ЎЗИГА ХОСЛИГИ	229-233
<i>Abdullayeva Marhabo Uskinbayevna</i> YUSUF XOS HOJIB "QUTADG'U BILIG" ASARIDA AXLOQ MASALASI.....	234-239
<i>Ризаев Илҳом</i> ТАРТИБ ВА ХАОС: ЎЗ-ЎЗИНИ ТАШКИЛЛАШТИРИШ ҲОЯЛАРИНИНГ ТАРИХИЙ ТАДҚИҚИ	240-247
<i>Niyozova Nilufar</i> OQILONA TURMUSH SHAROITINI YARATISHDA OILANING O'RNI	248-252
<i>Usmonov Farrux</i> FAN ETIKASI TUSHUNCHASINING TIZIMLI TAHLILI	253-258
<i>Mirjavxarova Feruzaxon Usmonjonovna</i> AYOLLARNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING IJTIMOY, IQTISODIY VA MADANIY ASOSLARI: TARIXDAN BUGUNGI KUNGACHA	259-266
<i>Primov Baxriddin Abdiraxmonovich</i> JAMIYAT BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA MA'NAVIY VA G'OYAVIY MEKANIZMLAR	267-272
<i>Raxmankulov Farxod Raximkulovich</i> ISLOHOTLAR JARAYONIDA MULKDORLAR QATLAMINING MILLIY O'ZLIGINI ANGLASHINING O'ZIGA XOS JIHATLARI	273-278
<i>Asatov Sodiq Safarovich</i> YANGI O'ZBEKISTONDA MILLIY VA UMUMINSONIY QADRIYATLARGA PRAGMATIK YONDASHUVLARNING IJTIMOY-FALSAFIY TAHLILI	279-284
<i>Yusupova Feruza Zoyirovna</i> AXLOQIY TAFAKKURNING TAKOMILASHUVIDA AXLOQIY IDEALGA BO'LGAN EHTIYOJ	285-290
<i>Aripova Zulfiyaxon Solijonovna</i> SINERGETIKANING FALSAFIY VA IJTIMOY DUNYOQARASHGA TA'SIRI	291-296
<i>Saodatov Alimardon Abduraxmonovich</i> YOSHLARDA TABIAT IFLOSLANISHINI OLDINI OLIH VA UNI ASRAB AVAYLASH MADANIYATINI SHAKLLANTIRISH	297-302

<i>Matluba Abduqodirovna Abdalimova</i> FALSAFIY TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISHDA ANALITIK VA KRITIK YONDASHUVLAR	303-307
<i>Safarova Tumaris Rustamkulovna</i> KOTIB CHALABIYNING SHARQ ILM-FAN TARAQQIYOTIDA TUTGAN O'RNI	308-312
<i>Турсунов Мухиддин Болтаевич</i> АФСОНАВИЙ ДУНЁҚАРАШНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ ВА УНИНГ ИНСОН ТАФАККУРИГА ТАЪСИРИ	313-316
<i>Mamanov Jamoliddin Abduraximovich</i> XRISTIANLIK DININING KELIB CHIQISHI VA G'ARB DAVLATLARIGA TARQALISHI	317-326
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Karimova Ozodakhon Avazovna</i> LINGUOPRAGMATIC STUDY OF PHRASEOLOGICAL UNITS WITH A SOMATIC COMPONENT IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES	327-338
<i>Sayfiddinova Gulnoza</i> MILLIY UYG'ONISH DAVRI QO'QON ADABIY MUHITIDAGI AYRIM TURKUM SHE'RLARNING JANRIY XUSUSIYATLARI	339-344
<i>Abdullayev Ziyodbek Mansurovich</i> O'ZBEK VA NEMIS TILLARI ANTROPONIMIKASIDA ZAMONAVIY TENDENSIYALAR: KONTRASTIV TAHLIL	345-352
<i>Otaboyeva Mazmuna Rahimovna</i> FE'LNING SEMANTIK VA GRAMMATIK KATEGORIYALARIDAGI DARAJALANISHI: O'ZBEK VA INGLIZ TILLARI MISOLIDA	353-359
<i>Алиева Эльвина, Темирова Озода</i> ПОВЕЛЕНИЯ И ПОБУДИТЕЛЬНЫЕ ВЫСКАЗЫВАНИЯ СО ЗНАЧЕНИЕМ ЖЕЛАНИЯ В ПОЭТИЧЕСКИХ ТЕКСТАХ В. Ф. ХОДАСЕВИЧА	360-365
<i>Norqobilov Sanjar Rahmat o'g'li</i> BADIIY TARJIMADA LEKSIK-GRAMMATIK TRANSFORMATSIYALAR TADQIQI (JON GRINNING "THE FAULT IN OUR STARS" ROMANINING O'ZBEK TILIGA TARJIMASI MISOLIDA)	366-372
<i>Maxmudova Farangiz Muzaffar qizi</i> SAID AHMAD HAJVIYALARIDA YUKLAMALARNING AHAMIYATI	373-378
<i>Abdumajitov Xurshid Alisher o'g'li</i> MULOQOT VA MADANIYAT SHARHIDAGI SPORT TILI	379-382
<i>Rajabova Karomat Chorshanbi qizi</i> TURKOLOGIYADA SO'ZLASHUV USLUBIGA DOIR IZLANISHLAR	383-389
<i>Abdujalilova Ruxshona Abdug'afforzoda</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA JINOIY LINGVISTIK BIRLIKLARNING SHAKLLANISHIDA STILISTIK VOSITALARNING O'RNI	390-396
<i>Xasanova Kamila Baxtiyorovna</i> STUDYING ETHNOGRAPHIC VOCABULARY IN THE UZBEK LANGUAGE	397-401
<i>Бобаева Шахноза</i> ОСОБЕННОСТИ ЯЗЫКОВЫХ ЕДИНИЦ В РЕЧИ	402-407

<i>Рузибаева Азиза Қаҳрамановна</i> АВАЗ ЎТАР ИЖОДИНИНГ ЎЗБЕК ТИЛИГА ТАЪСИРИ	408-413
<i>Umurzakova Aygul Umarovna</i> ARAB TILSHUNOSLIGIDA ZIYORAT TURIZMI TERMINOLOGIYASINING LINGVISTIK XUSUSIYATLARI VA RIVOJLANISH JARAYONI	414-418
<i>Sobirova Nodirabegim Murodjon qizi, Egamberdiyeva Sarvinoz Esonali qizi</i> STILISTIK FIGURALARNING TARJIMADAGI O'ZIGA XOSLIGI	419-423
<i>Xo'jamberdiyeva Gavhar Ilhom qizi</i> INGLIZ TILIDA "CHILD" KONSEPTINI AKS ETTIRUVCHI NOMINATSIYALAR	424-427
<i>Мирзаева Феруза Самижоновна</i> ЎЗБЕК ХАЛҚ МАҚОЛЛАРИДА АНТРОПОНИМЛАРНИНГ ҚЎЛЛАНИЛИШИ	428-433
<i>Badalbayeva Maloxat Yulchiyevna</i> TRANSLATION FEATURES OF EMERGENCY TERMS IN ENGLISH AND UZBEK: A COMPARATIVE ANALYSIS	434-438
<i>Berdimurotova Sevara Maxmudovna</i> RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR SOHASIDAGI O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDAGI NEOLOGIZMLARNING YASALISH USULLARI VA QO'LLANILISH XUSUSIYATLARI	439-444
<i>Po'latova Sarvinoz Botir qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA ZIDDIYATLI KOMMUNIKATSIYANING LIGVISTIK EKSPERTIZASI	445-449
<i>Aripova Saodat Taxirovna</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI HIKOYALAR TARJIMASINING LINGVOKULTUROLOGIK XUSUSIYATLARI	450-453
<i>Azamatova Gulnoza</i> THE GRAMMATICAL CATEGORY OF NUMBER IN THE GERMAN LANGUAGE	454-458
12.00.00 – YURIDIK FANLAR	
<i>Мухитдинова Фирюза</i> КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ И ПОЛИТИКО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ НАСЕЛЕНИЯ В НОВОМ УЗБЕКИСТАНЕ	459-465
<i>Imotnniyozov Doniyorbek Baxtiyor o'g'li</i> MULKNI BEGONALASHTIRISH SHARTNOMALARIGA OID KONSEPTUAL YONDASHUVLAR	466-470
<i>Ёкубов Шухратжон Восиджон угли</i> ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ КАК АВТОР И ИЗОБРЕТАТЕЛЬ: АНАЛИЗ ПРАВОВОЙ ЗАЩИТЫ ПРОИЗВЕДЕНИЙ И ИЗОБРЕТЕНИЙ, СОЗДАНЫХ ИИ, В РАМКАХ АВТОРСКОГО ПРАВА И ПАТЕНТНОГО ПРАВА	471-477
<i>Худайбердиева Мафтуна Зафар кизи</i> ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРАВА ДЕТЕЙ НА БЕСПЛАТНОЕ И КАЧЕСТВЕННОЕ ОБРАЗОВАНИЕ: МЕЖДУНАРОДНЫЕ ДОСТИЖЕНИЯ И АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ	478-483
<i>Begimov Rufat Musurmonovich</i> KONSTITUTSIYA – HUQUQ VA ERKINLIKLARIMIZ KAFOLATI	484-488
<i>Миножиддинов Абдурасул Баходирович</i> АЛИМЕНТ МАЖБУРИЯТЛАРНИНГ АЙРИМ МАСАЛАЛАРИ	489-494

<i>Иброҳимов Азимжон Абдумумин угли</i> “ЎЗБЕКИСТОН ФУҚАРОЛИК ҚОНУНЧИЛИГИДА КОРПОРАТИВ МУНОСАБАТЛАРГА ОИД ҚОИДАЛАРНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ: КОНЦЕПТУАЛ ЁНДАШУВ”	495-500
<i>Koryog'diyev Bobur Umidjon o'g'li</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI FUQAROLIK KODEKSINING YANGI TAHRIRI LOYIHASI BIRINCHI BO'LIM 6-BOBIDAGI KONSEPTUAL MASALALAR TAHLILI	501-507
<i>Ғайбуллаев Соҳибжон Ғайбуллаевич</i> ИЖАРА ШАРТНОМАСИГА ОИД ҚОНУНЧИЛИКНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ БЎЙИЧА АЙРИМ ЁНДАШУВЛАР	508-514
<i>Саидов Бобур Бахромжонович</i> ГРАЖДАНСКО-ПРАВОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ЗАЩИТЫ ПЕРСОНАЛЬНЫХ ДАННЫХ ПОЛЬЗОВАТЕЛЕЙ В ВЕБ-РАЗРАБОТКАХ	515-524
<i>Асадов Шаҳриддин Фахриддинович</i> РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР АСОСИДА МАСЛАҲАТ ХИЗМАТЛАРИ КЎРСАТИШНИ ФУҚАРОЛИК-ҲУҚУҚИЙ ТАРТИБГА СОЛИШ	525-529
<i>Ганиев Нихолбек Валиевич</i> НОТИЖОРАТ КОРПОРАТИВ ТАШКИЛОТЛАР	530-536
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Ortiqova Nargiza Akramovna</i> O'QUVCHILARDA TARBIYAVIY QADRIYATLAR MANBALARI VOSITASIDA UZLUKSIZ MA'NAVIY TARBIYANI OSHIRISHGA QARATILGAN SAMARALI PEDAGOGIK TEKNOLOGIYALAR	537-541
<i>Jamalova Nargiza Ulug'bek qizi</i> PEDAGOGIKA VA GUMANITAR FANLARINING JAMIYATDA TA'LIMNING O'ZGARISHI VA RIVOJLANISHIDA TUTGAN O'RNI	542-547
<i>Norboyev Nabijon Narziqulovich</i> SHAHMAT O'YININING SHAXS INTELEKTUAL SIFATLARINI SHAKLLANTIRISHGA TA'SIRI	548-553
<i>Batirov Behzod Baratovich</i> FIZIKA TA'LIM MAZMUNINI TABAQALASHTIRISHNING O'ZIGA XOSLIGI	554-559
<i>Razzoqova Mahliyo Qosimjonovna</i> GENDER METODINING NAZARIY ASOSLARI	560-564
<i>Xalilov Lenar Shevketovich</i> BO'LAJAK TASVIRIY SAN'AT O'QITUVCHILARIGA INNOVATSION O'QITISH USULLARINING SAMARADORLIGI VA PEDAGOGIK SHAROITLARI	565-569
<i>Turdimurodov Dilmurod Yo'ldoshevich</i> MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR JISMONIY TARBIYASINING PEDAGOGIK SHARTLARI	570-575
<i>Ernazarov G'olibjon Ne'matovich</i> JISMONIY YUKLAMADAN CHARCHASH VA QAYTARILISH DAVRLARINING FIZIOLOGIYASI	576-580
<i>Xudaykulova Dilbarxon Zokirovna, Erkinova Dilshoda Sherali qizi</i> BOLALARDA TADQIDIY FIKRLASH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHGA QARATILGAN PEDAGOGIK JARAYONNING ASOSIY XUSUSIYATLARI	581-586

<i>Eshdavlatov Abdullo Boybo'ri o'g'li, Uralov Sardor Abdulla o'g'li</i> TALABALARNING VOLEYBOL MASHG'ULOTLARIDA TEXNIK TAYYORGARLIGI	587-593
<i>Maxmudov Qudratbek Shavkat o'g'li</i> INGLIZ TILINI O'QITISHDA TALABALARNING MADANIYATLARARO MULOQOT KOMPETENSIYASINI TIL ELEMENTLARI ORQALI RIVOJLANTIRISH SAMARADORLIGI	594-607
<i>Mirzaeva Kamola Uralovna</i> THE ROLE OF THE FAMILY INSTITUTE IN EDUCATING A PROFESSIONAL GENERATION	608-612
<i>Tursunboyeva Mukhlisa Anvar kizi</i> BILINGUALISM AS A PROMISING FORM IN CHILDREN'S EDUCATION	613-619
<i>Ҳақназарова Нулуфар Қуранбоевна</i> ТАЪЛИМ ТРАНСФОРМАЦИЯСИ ШАРОИТИДА ПЕДАГОГ КАДРЛАР МАЛАКАСИНИ ОШИРИШНИНГ ПЕДАГОГИК ТИЗИМИНИ СТРУКТУРАВИЙ-ФУНКЦИОНАЛ ТАЪМИНОТИ	620-625
<i>Sheraliyeva Shahnoza Usmanovna</i> INGLIZ TILIDA TALABALAR YOZISH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHDA TURLI YOZMA MATN NAMUNALARINI TAHLIL QILISHGA QARATILGAN MASHQLARNING AHAMIYATI	626-633
<i>Джанабаева Адина</i> ВОЗМОЖНОСТИ ЦИКЛА ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН В ФОРМИРОВАНИИ МЕТОДИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА	634-641
<i>Xoliqnazarov Azamat Begaliyevich</i> TALABALARNING JISMONIY TARBIYA MASHG'ULOTLARIDA KUCH QOBILİYATLARINI RIVOJLANTIRISH	642-646
<i>Elboyeva Shaxnoza</i> QASHQADARYO VILOYATIDA PEDAGOGIKA FANINING RIVOJLANISHIDA XOTIN-QIZLARNING O'RNI	647-651
<i>Садиев Валижон</i> СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К СОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ УСЛОВИЙ РАЗВИТИЯ ПАТРИОТИЧЕСКИХ КАЧЕСТВ УЧАЩИХСЯ В УСЛОВИЯХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ	652-657
<i>Pulatova Muhabbat Egamberdievna</i> UZLUKSIZ KASBIY RIVOJLANTIRISH JARAYONIDA O'QITUVCHILARDA INNOVATSION KOMPETENSIYANI SHAKLLANTIRISH STRATEGIYASI	658-663

Received: 10 November 2024
Accepted: 15 November 2024
Published: 25 November 2024

Article / Original Paper

LINGUISTIC FEATURES AND DEVELOPMENT PROCESS OF PILGRIMAGE TOURISM TERMINOLOGY IN ARABIC LINGUISTICS

Umurzakova Aygul Umarovna,

TSUOS Higher School of Arabic Studies PhD student of 2nd-year

Abstract. This article studies the linguistic features and development process of terminology related to pilgrimage tourism in Arabic linguistics. The research analyzes the origins, evolution, and unique features of pilgrimage tourism terms, examining their linguistic and cultural aspects. Additionally, it explores the adaptation of these terms to modern changes and the influence of socio-cultural factors on them.

Keywords: arabic linguistics, pilgrimage tourism, terminology, linguistic features, development process, socio-cultural influence.

ARAB TILSHUNOSLIGIDA ZIYORAT TURIZMI TERMINOLOGIYASINING LINGVISTIK XUSUSIYATLARI VA RIVOJLANISH JARAYONI

Umurzakova Aygul Umarovna,

TDSHU Arabshunoslik Oliy Maktabi 2-kurs doktoranti

Email: aygulumurzakova@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqola arab tilshunosligida ziyorat turizmi bilan bog'liq terminologiyaning lingvistik xususiyatlari va rivojlanish jarayonini o'rganadi. Tadqiqotda ziyorat turizmi terminlarining kelib chiqishi, rivojlanishi va o'ziga xos xususiyatlari tahlil qilinib, ularning lingvistik va madaniy jihatlari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, bu terminlarning zamonaviy o'zgarishlarga moslashishi hamda ularga ijtimoiy-madaniy omillarning ta'siri o'rganiladi.

Kalit so'zlar: arab tilshunosligi, ziyorat turizmi, terminologiya, lingvistik xususiyatlar, rivojlanish jarayoni, ijtimoiy-madaniy ta'sir.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4SI9Y2024N61>

Kirish. Ziyorat turizmi, ya'ni diniy-sayyohlik faoliyati bugungi kunda global miqyosda keng tarqalgan ijtimoiy-madaniy hodisa hisoblanadi. Ayniqsa, arab davlatlari ushbu sohada muhim rol o'ynab, ko'plab ziyoratchilar uchun maqsad joyi bo'lib kelmoqda. Bu esa arab tilida ziyorat turizmi bilan bog'liq terminologiyaning rivojlanishi va o'ziga xos lug'at boyligini shakllantirishga sabab bo'ldi. Shu sababli, ziyorat turizmi sohasidagi atamalar arab tilshunosligi nuqtai nazaridan alohida ilmiy e'tiborga loyiqdir.

Ushbu maqolada ziyorat turizmi bilan bog'liq terminlarning lingvistik xususiyatlari va rivojlanish jarayoni o'rganiladi. Maqolada arab tilida ziyorat turizmi bilan bog'liq asosiy tushunchalar va atamalar tahlil qilinib, ularning kelib chiqishi, o'zgarish jarayonlari va madaniy hamda ijtimoiy omillar ta'siri ko'rib chiqiladi. Shuningdek, arab ziyorat terminologiyasining

zamonaviy o'zgarishlarga moslashuvi va ularning kengroq tilshunoslik tadqiqotlaridagi o'rni muhokama qilinadi.

Mazkur tadqiqot natijalari ziyorat turizmi atamaları bo'yicha ilmiy va amaliy ahamiyatga ega bo'lib, arab tilshunosligi sohasida yangi ilmiy istiqbollarni ochib beradi.

Metodlar. Ushbu ilmiy maqolada ziyorat turizmi bilan bog'liq arab tilidagi terminologiyaning lingvistik xususiyatlari va rivojlanish jarayonini o'rganish uchun kompleks metodlar qo'llanildi.

Tadqiqot materiallari sifatida turli arab manbalari, jumladan, Saudiya Arabistoni, Misr va Birlashgan Arab Amirliklari turizm va ziyoratga oid hujjatlari va risolalari tanlab olindi [6; 58-75 b.].

Tadqiqotning metodologiyasi quyidagi asosiy bosqichlardan iborat:

1. *Adabiyotlar tahlili*: arab tilshunosligi va ziyorat turizmi sohalarida mavjud ilmiy manbalar, monografiyalar, maqolalar va lug'atlar o'rganildi. Bu bosqichda arab tilida ziyorat turizmi bilan bog'liq terminologiyaning shakllanishi va rivojlanishiga oid avvalgi ilmiy tadqiqotlar tahlil qilindi.

2. *Leksik-semantik tahlil*: ziyorat turizmi bilan bog'liq arabcha terminlarning leksik-semantik xususiyatlari tahlil qilindi. Atamalarning lug'aviy ma'nolari, ko'chma ma'noda qo'llanilishi, shaklan o'zgarishi va turli kontekstlarda qo'llanishiga alohida e'tibor qaratildi.

3. *Tarixiy-etimologik tahlil*: ziyorat turizmi terminlarining kelib chiqishi va tarixiy rivojlanishi etimologik nuqtai nazardan o'rganildi. Bu usul arab tili va madaniyati tarixidagi ziyoratga oid tushunchalarning paydo bo'lishi va ularning zamonaviy terminologiyaga ta'sirini tushunishga yordam berdi.

4. *Ijtimoiy-madaniy tahlil*: ziyorat turizmi terminlariga ijtimoiy-madaniy omillarning ta'sirini aniqlash uchun sotsiolingvistik yondashuv qo'llanildi. Bu usul orqali ziyorat turizmi bilan bog'liq terminlarning madaniyat va an'analardan kelib chiqqan o'ziga xos xususiyatlari ko'rib chiqildi.

5. *Qiyosiy tahlil*: ziyorat turizmi bilan bog'liq arabcha terminlar boshqa tillardagi ekvivalentlari bilan taqqoslandi. Bu bosqichda arab tilidagi atamalarning boshqa tillarga ta'siri va ularning tarjima jarayonidagi qiyinchiliklar tahlil qilindi.

Mazkur metodlardan foydalanish natijasida ziyorat turizmi terminologiyasining lingvistik xususiyatlari kengroq yoritilib, uning rivojlanish jarayoniga ta'sir qiluvchi omillar aniqlanadi.

Natijalar. Ushbu tadqiqot natijasida arab tilshunosligida ziyorat turizmi terminologiyasining bir qator muhim lingvistik va ijtimoiy-madaniy xususiyatlari aniqlandi. Asosiy natijalar quyidagilardan iborat:

1. *Leksik boylik va xilma-xillik*: ziyorat turizmi bilan bog'liq terminologiya arab tilida keng leksik imkoniyatlarga ega bo'lib, turli dialektlar va madaniy hududlarda o'ziga xos shakllarda namoyon bo'ladi. Ma'lum bo'lishicha, ko'plab atamalar an'anaviy diniy va tarixiy manbalardan kelib chiqqan bo'lib, o'zida chuqur ma'no yukini saqlaydi.

2. *Semantik o'zgarishlar va zamonaviylikka moslashish*: tadqiqotda ko'rilganidek, ziyorat turizmi atamaları zamonaviy ijtimoiy-siyosiy o'zgarishlarga moslashmoqda. Yangi terminlar va iboralar paydo bo'lib, ular sayohat, xizmat ko'rsatish va turizm sohaları bilan bog'lanmoqda. Bu, o'z navbatida, ziyorat terminologiyasining ma'no doirasini kengaytiradi.

3. *Tarixiy-etimologik chuqurlik:* etimologik tahlil natijalari ziyorat turizmi terminlarining qadimiy ildizlarga ega ekanligini va ular diniy anʼanalari bilan chambarchas bogʻliq ekanligini koʻrsatdi. Ziyoratga oid terminlar arab tilining oʻtmishdagi shakllaridan kelib chiqib, hozirgi kunda ham oʻz ahamiyatini saqlab kelmoqda.

4. *Ijtimoiy-madaniy omillar taʼsiri:* tadqiqotda aniqlanishicha, ziyorat turizmi bilan bogʻliq atamalar shakllanishida va ularning qoʻllanilishida ijtimoiy-madaniy omillar katta rol oʻynaydi. Arab davlatlarida ziyorat anʼanalari va diniy urf-odatlar bu sohadagi til birikmalariga sezilarli taʼsir koʻrsatadi, bu esa ularning unikal va oʻziga xos boʻlishiga olib keladi [1; 45-67 b.].

5. *Tilshunoslikka qoʻshgan hissasi:* ushbu tadqiqot arab tilida ziyorat turizmi terminologiyasi haqida chuqurroq bilim hosil qilishga yordam berdi va ularning arab tilshunosligi tadqiqotlaridagi oʻrni va ahamiyatini namoyon qildi. Bu soha boʻyicha kelgusida olib boriladigan lingvistik izlanishlar uchun metodologik asos yaratildi.

Ushbu boʻlimda tadqiqot natijalari quyidagicha taqdim etiladi:

1. *Semantik natijalar:* “ziyōrah”, “rihlah diniyyah” va “maqom muqaddas” kabi atamalar arab tilida chuqur diniy va maʼnaviy maʼnoga ega. Ushbu atamalar diniy sayohat va ibodat tushunchalari bilan bevosita bogʻliq.

2. *Sintaktik jihatlar:* arab tilida ziyorat turizmi bilan bogʻliq atamalar odatda bir yoki bir nechta diniy atamalar bilan birgalikda ishlatiladi. Masalan, “ziyōrah ilā makka” yoki “ziyārat al-mashāhid al-muqaddasa” kabi birikmalar.

3. *Dialektal va lahja oʻzgarishlari:* turli arab mamlakatlarida ziyorat turizmi bilan bogʻliq atamalarni qoʻllanishida dialektal farqlar mavjud. Masalan, Saudiya Arabistoni va Misr lahjalarida bu atamalar biroz farq qilishi mumkin.

4. *Madaniyatlararo kommunikatsiya:* ingliz va fransuz tillaridan olingan atamalar arab tilida oʻzlashtirilib, “pilgrimage tourism” kabi iboralar oʻrniga “turizmu diniy” shaklida ishlatilmoqda [4; 120-134 b.].

Umuman olganda, ushbu natijalar arab tilida ziyorat turizmi terminologiyasining lingvistik rivojlanishini yanada chuqurroq anglashga imkon berdi va uni tadqiq qilish orqali til va madaniyat oʻrtasidagi oʻzaro aloqalarni yaxshiroq tushunish uchun zamin yaratdi.

Muhokama. Ziyorat turizmi arab dunyosida juda muhim diniy va ijtimoiy ahamiyatga ega boʻlib, uning atrofida shakllangan terminologiya arab tilining boyligi va murakkabligini aks ettiradi. Ushbu tadqiqot ziyorat turizmi terminologiyasining lingvistik xususiyatlari va rivojlanish jarayonini oʻrganish orqali bir qancha muhim ilmiy xulosalar berdi. Muhokama davomida ushbu natijalarning lingvistik va madaniy ahamiyati hamda ularning arab tilshunosligidagi oʻrniga eʼtibor qaratiladi [2; 99-118 b.].

Birinchidan, ziyorat turizmi terminlari arab tili leksikasida keng koʻlamli semantik mazmunni qamrab oladi. Ushbu atamalar qadimiy diniy va tarixiy manbalar bilan bogʻliq boʻlib, ular nafaqat arab tilida, balki umuman islomiy madaniyatda ham alohida oʻringa ega. Ushbu terminlarning zamonaviy ijtimoiy ehtiyojlarga moslashishi, ularning davomiy rivojlanishini taʼminlaydi va ziyorat turizmi sohasida yangi leksik birliklarning paydo boʻlishiga imkon yaratadi. Bu esa arab tilining dinamik rivojlanishiga va boyishiga yordam beradi.

Ikkinchidan, ziyorat turizmi terminologiyasining zamonaviylikka moslashishi arab dunyosida bu sohaning oʻsib borayotgan iqtisodiy ahamiyatini aks ettiradi. Arab tilidagi ziyorat turizmi atamalari koʻpincha tijorat va turizm bilan bogʻlanib, zamonaviy xizmat koʻrsatish jarayonlariga integratsiyalashmoqda. Bu, oʻz navbatida, arab tilidagi ziyorat terminologiyasini

boshqa tillar bilan leksik almashinuv jarayoniga olib keladi va tarjima muammolarini ham keltirib chiqaradi.

Uchinchidan, ijtimoiy-madaniy omillarning ziyorat turizmi terminlariga ta'siri arab jamiyatlarining o'ziga xosligini namoyon qiladi. Arab davlatlarida ziyorat turizmi an'analari va urf-odatlariga uzoq tarixga ega bo'lib, bu sohada ishlatiladigan terminologiya ham an'anaviy qadriyatlarni aks ettiradi. Shu bilan birga, zamonaviy dunyoda ushbu terminlarning yangilanib borishi ularning ijtimoiy moslashuvchanligini ko'rsatadi va arab tilining dolzarbligini saqlab qolish uchun imkon yaratadi.

Tadqiqot natijalari arab tilshunosligida ziyorat turizmi atamalarining madaniy va diniy o'rnini ko'rsatadi. Arab dunyosida ziyorat joylari bilan bog'liq atamalar xalqaro turizm industriyasining rivojlanishi va arab tilining global ahamiyati oshishi bilan keng qo'llanilmoqda. Tadqiqot natijalari arab tilida ziyorat turizmi atamalarini tahlil qilishning ahamiyatini ko'rsatadi va xalqaro kommunikatsiyada arab tilining o'rnini yoritadi. Arab tilida ziyorat turizmi terminologiyasining xalqaro miqyosda qo'llanilishi yangi leksik birliklar va iboralarni keltirib chiqarmoqda. Bu, o'z navbatida, arab tilida yangi terminologiyani standartlashtirish zaruratini keltirib chiqarmoqda. Arab tilida turizm bilan bog'liq atamalarni xalqaro miqyosda standartlashtirish zaruriyati sezilmoqda. Bu esa turizm terminologiyasi va arab madaniyati hamda merosi uchun muhim qadam bo'ladi[3; 78-92 b.].

Muhokama davomida bu tadqiqotning tilshunoslikka qo'shgan hissasi ham alohida ta'kidlanishi kerak. Arab tilida ziyorat turizmi terminologiyasini o'rganish til va madaniyat o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ko'rsatdi va arab tilining lingvistik boyligini chuqurroq o'rganish uchun yangi metodologik asos yaratdi. Kelgusida arab tilidagi boshqa sohalar terminologiyasini o'rganishda ushbu tadqiqotdan olingan natijalar va metodlar asos sifatida xizmat qilishi mumkin. Shu bilan birga, til va madaniyat o'rtasidagi bog'liqlikni yanada chuqurroq o'rganish uchun asos yaratib, arab tilining zamonaviy rivojlanish jarayonlariga ta'sir ko'rsatdi[5; 33-49 b.].

Xulosa. Ushbu maqola arab tilshunosligida ziyorat turizmi bilan bog'liq terminologiyaning lingvistik xususiyatlari va rivojlanish jarayonini o'rganishga qaratilgan. Tadqiqot natijalari, ziyorat turizmi terminlarining arab tilida nafaqat diniy va madaniy ahamiyatga ega bo'lishi, balki zamonaviy ijtimoiy va iqtisodiy jarayonlarga moslashishi kabi muhim xususiyatlarini ochib berdi.

Ziyorat turizmi atamalariga arab tilining boy leksik boyligini va tarixiy ildizlarini aks ettiradi. Bu terminlar qadimiy diniy va madaniy manbalardan kelib chiqqan bo'lib, hozirgi kunda zamonaviy turizm va xizmat ko'rsatish sohalariga bilan bog'lanib, yangilanmoqda. Shu bilan birga, ziyorat turizmi terminologiyasi arab tilining ijtimoiy va madaniy omillariga ta'sirini aks ettirib, uning lingvistik rivojlanishiga ta'sir ko'rsatadi. Bu atamalar ijtimoiy moslashuvchanlikni va zamonaviy ehtiyojlarga javob berishni ko'rsatadi.

Tadqiqotda shuningdek, ziyorat turizmi terminologiyasining boshqa tillar bilan aloqalari va tarjima jarayonlari ham muhokama qilindi. Arab tilidagi ziyorat terminlarining boshqa tillarga moslashtirilishi, ularning lingvistik va madaniy kontekstlariga ta'sir ko'rsatadi, bu esa tarjima amaliyotining murakkabliklarini yuzaga keltiradi.

Umuman olganda, ushbu ilmiy ish ziyorat turizmi terminologiyasining lingvistik xususiyatlarini va rivojlanish jarayonini chuqurroq o'rganish imkonini berdi va arab tilshunosligi sohasida yangi ilmiy istiqbollarni ochdi. Bu tadqiqot nafaqat arab tilidagi ziyorat

turizmi terminologiyasini, balki umumiy tilshunoslik va madaniyatshunoslik sohalarida yangi yondashuvlarni ishlab chiqishda ham foydali bo'lishi mumkin.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Ahmed S. Cultural Impact on Arabic Terminology: A Case Study of Religious Tourism. *Journal of Arabic Linguistics*, 32(1), 2015. – 45-67 b.
2. Jabari R. Tourism and Language in the Arab World: The Role of Religious Pilgrimage Terminology. *Journal of Middle Eastern Studies*, 25(3), 2017. – 99-118 b.
3. Nasser L. Language and Society: The Impact of Modern Tourism on Arabic Terminology. *Journal of Arabic Sociolinguistics*, 9(4), 2016. – 78-92 b.
4. Shahin M. The Evolution of Arabic Terminology in the Context of Religious Practices and Pilgrimage Tourism. *Linguistics and Culture*, 20(2), 2014. – 120-134 b.
5. Yousef F. The Impact of Modernization on Arabic Religious Tourism Terminology. *Arabic Language Review*, 18(2), 2009. – 33-49 b.
6. Zahrani S. From Tradition to Modernity: The Transformation of Pilgrimage Terminology in the Arab World. *Islamic Studies Journal*, 14(1), 2018. – 58-75 b.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ S/9 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).